

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра історії України

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри історії України

 Олександр ЗАВАЛЬНЮК

28 серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія та культура України

підготовки фахівців	першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною	
програмою	Туризм
спеціальності	ІЗ Туризм та рекреація
галузі знань	І Транспорт та послуги
форма навчання	денна
мова навчання	українська

2025-2026 навчальний рік

Розробник програми:

Андрій ЗАДОРЖНЮК, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України

Ухвалено на засіданні кафедри історії України

Протокол № 16 від 26 серпня 2025 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

Вероніка БУТОРІНА

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. **Мета вивчення навчальної дисципліни** полягає у формуванні у студентів цілісних, системних знань про основні політичні, соціально-економічні, культурні події, явища та процеси минулого, діяльність видатних історичних діячів у різні періоди вітчизняної історії; вміння їх аналізувати, узагальнювати, виділяти основні тенденції і закономірності перебігу історичних подій, виявляти причинно-наслідкові зв'язки; уміти критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб; володіти науковою термінологією й користуватися нею; розглядати суспільні явища в розвитку і конкретно-історичних умовах.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	1
Семестр вивчення	2
Кількість кредитів ЄКТС	5
Загальний обсяг годин	150
Кількість годин навчальних занять	50
Лекційні заняття	30
Семінарські заняття	20
Самостійна та індивідуальна робота	100
Форма підсумкового контролю	екзамен

3. **Статус дисципліни** – обов'язковий освітній компонент загальної підготовки

4. **Передумови для вивчення дисципліни.** Знання шкільного курсу історії.

5. Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність:

Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методик системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Дисципліна сприяє формуванню у студентів таких компетентностей:
загальних компетентностей (ЗК):

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 02 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій; використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

6. Очікуванні результати навчання з дисципліни:

ПРН 02 Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук.

ПРН 14 Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	разом	у тому числі			
		лекційні заняття	семінарські заняття	самостійна робота	індивідуальна робота
ЗМ 1.					
Тема 1. Вступ до курсу «Історія та культура України»	4	4			
Тема 2. Первісне суспільство та перші державні утворення на території України	9	2	2	5	
Тема 3. Київська та Галицько-Волинська держава	9	2	2	5	
Тема 4. Українські землі під владою іноземних держав.	12	2		10	
Тема 5. Українська національна революція XVII ст.	12	2		10	
Тема 6. Українське козацтво у вітчизняній історії.	9	2	2	5	
Тема 7. Українські землі в складі Російської та Австро-Угорської імперій	11	4	2	5	
Тема 8. Україна в період Першої світової війни та Української революції 1917-1920 рр.	14	2	2	10	
Тема 9. Україна у міжвоєнний період (20-30-ті рр. XX ст.)	14	2	2	10	
Тема 10. Україна в роки Другої світової війни.	14	2	2	10	
Тема 11. Українська РСР у 1945-1991 рр.	14	2	2	10	
Тема 12. Україна у добу державної незалежності	14	2	2	10	

Тема 13. Російсько-українська війна.	14	2	2	10	
Разом	150	30	20	100	

9. Форми поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів здобувачів при обговоренні теоретичних питань, виконанні практичних завдань, а також у формі тестування та ін.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Форма підсумкового контролю: екзамен.

Можливе використання модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle та ін.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (нова редакція) (<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>), «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (нова редакція) (https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKufF/view)

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і

семестрового контролю відбувається відповідно до «Положення про дистанційне навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (https://drive.google.com/file/d/1c--sYRfDI_iAT7L766LprKB-x9GGKaEy/view).

Вивчення курсу передбачає академічну доброчесність здобувача вищої освіти, відповідальне ставлення до навчання та майбутньої професії. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція) (https://drive.google.com/file/d/1W_tRKAqt4kKFyD1zNzR76uxVZY3mUjBV/view) та Положенням про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково- педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція) (https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQSI MUozdmc2Ti0xY3MzMS1hbjlXLVVQSDZmNjU4/view?resourcekey=0-WAE6ceQZqhHelYoJoPZ3Kg).

Право та визнання результатів освітньої академічної мобільності регламентується Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція) (<https://drive.google.com/file/d/1loCd22OHJF-z9v5NxyRQgoMNvRDha8KI/view>).

Визнання результатів навчання окремих тем курсу шляхом неформальної/інформальної освіти здобувачами вищої освіти регламентується Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція) (<https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>), якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

Освоєння курсу передбачає обов'язкове відвідування лекційних та практичних занять;

активність під час занять; здача завдань у встановлені терміни; бути терпимим, відкритим і доброзичливим; конструктивно підтримувати зворотний зв'язок на всіх заняттях; бути пунктуальним і обов'язковим. Під час відвідування всіх видів занять і консультацій очікується дотримання Правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

(<https://drive.google.com/file/d/1kXGZVxEIcG0Cmy33EvqF2c2E7hGHUrT8/view>), Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція) (<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBB0VvL2bTCaLtRbcQA86/view>) та етичних норм поведінки.

Неприпустимим є пропуски з неповажних причин; користування телефонами під час занять; списування. Якщо в силу будь-яких поважних причин ви були відсутні під час проведення контрольного заходу, вам надається можливість пройти його в додатково призначений викладачем час.

Кількісне оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни денна та заочна форми здобуття вищої освіти

Змістовий модуль		Екзамен	Сума
Поточний контроль	МКР	40 балів	100 балів
30	30		

Поточний контроль

Поточне оцінювання здійснюється на підставі якісного аналізу теоретичних знань здобувача вищої освіти, виконання студентом практичних завдань та самостійної роботи. Враховується рівень сформованості програмних компетентностей навчання, що містяться в ОПП.

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях – 12 балів.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття

нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Здобувачу освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів. Здобувач освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Якщо здобувач освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульну контрольну роботу (МКР), або отримав менше ніж 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види роботи, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного і/або модульного контролю та не допускається до складання екзамену.

Критерії оцінювання результатів навчання на навчальних заняттях

Самостійна робота

Організація та оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до «Положення про організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» <https://drive.google.com/file/d/1Dzh4W6JnffoEkRh30ks795Q2yKBHFqjb/view>

Самостійна робота передбачає опрацювання матеріалу лекційних занять, попередню підготовку до семінарських занять; виконання завдань і вправ в позааудиторний час; самостійне вивчення окремих теоретичних питань курсу; підготовку до написання модульної контрольної роботи; підготовка до складання екзамену.

Контроль за самостійною роботою здійснює викладач на семінарських заняттях та консультаціях. Оцінка за самостійну роботу є складовою загальної оцінки, що виставляється здобувачеві за поточний контроль.

Контроль за самостійною роботою здійснює викладач на семінарських заняттях. Оцінка за самостійну роботу є складовою загальної оцінки, що виставляється здобувачеві за поточний контроль.

Модульна контрольна робота

Вивчення змістового модуля завершується написанням модульної контрольної роботи.

Мета її написання – виявити знання і вміння з дисципліни, рівень професійного мислення майбутніх спеціалістів, сформованість у них

професійно-ціннісних орієнтацій, індивідуальний стиль, творчість і самостійність у виконанні.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі.

Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів. Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Тестові завдання оцінюються у 1 бал за кожен правильну відповідь. Відповіді на теоретичні та практичні питання модульної контрольної роботи оцінюються відповідно до таких критеріїв:

Рівні навчальних досягнень	Характеристика знань і умінь здобувача
високий рівень 28-30	Здобувач вищої освіти у відповідях на варіант МКР демонструє глибокі знання з освітнього компоненту, повною мірою володіє матеріалом, що дозволяє виявляти розуміння змісту предмету, його основних положень, категоріального апарату тощо, може обґрунтовувати свої судження, аргументуючи правильну відповідь, наводити необхідні приклади, логічно та послідовно формулює текст відповідей на поставлені завдання. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
достатній рівень 23-27	Результати відповідей здобувача вищої освіти на варіант МКР відповідають тим самим вимогам, що й для високого рівня, але при цьому здобувач допускає певні неточності та незначні помилки. Здобувач володіє матеріалом, правильно відповідаючи на поставлені завдання, логічно формулює відповіді, намагаючись аргументувати їх. Здобувач уміє наводити власні приклади на підтвердження своїх думок. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
середній рівень 18-22	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР дозволяють виявити знання і розуміння основних положень предмета, певне володіння категоріальним апаратом, проте характеризуються фрагментарністю, відсутністю повноти та аргументованості. Здобувач допускає помилки при відповідях на питання МКР, не вміє достатньо обґрунтувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно. Здобувач переважно дотримується принципів академічної доброчесності.
початковий рівень 0-17	Відповіді здобувача вищої освіти на варіант МКР не виявили знань та розуміння основних положень предмета, що спричинило значну кількість помилок або, взагалі, повну/часткову відсутність відповідей. Здобувач не вміє логічно побудувати відповідь, обґрунтовувати свої судження, плутається у розумінні категоріального апарату тощо. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

Екзамен

Семестровий екзамен – це форма підсумкового семестрового контролю рівня сформованості компетентностей на основі засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр, що проводиться як окремий контрольний захід. Семестровий екзамен здобувачі вищої освіти складають під час екзаменаційних сесій.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив

оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях; не виконав або виконав МКР, завдання

самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Здобувач вищої освіти, який має академічну заборгованість з освітнього компонента зарезультатами поточного контролю, не допускається до екзамену.

Здобувач вищої освіти допускається до складання екзамену після ліквідації академічної заборгованості за результатами поточного контролю.

Вважається, що здобувач вищої освіти підготувався до екзамену з освітнього компонента, якщо його рейтингова оцінка за результатами екзамену є більшою або рівною 24 балам (60% від максимально можливої для даної форми контролю кількості балів). Якщо допущений до екзамену здобувач вищої освіти не підготувався (його рейтингова оцінка за результатами екзамену є меншою 24 балів), то бали за екзамен до рейтингової оцінки поточної успішності не додають, виставляють підсумкову оцінку з освітнього компонента FX за шкалою ЄКТС та «незадовільно» за національною шкалою.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи:

Тестові завдання оцінюються у 1 бал за кожну правильну відповідь. Відповіді на теоретичні та практичні питання екзамену оцінюються відповідно до таких критеріїв:

Рівні навчальних досягнень	Характеристика знань і умінь здобувача
високий рівень 36-40 балів	Здобувач виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, формулює своє бачення проблеми, виявляє розуміння матеріалу, може обґрунтувати свої судження, наводити необхідні приклади, викладає матеріал логічно, послідовно. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
достатній рівень 30-35 балів	Якщо відповідь здобувача відповідає тим самим вимогам, що і для високого рівня, але він допускає 1-2 помилки, які сам виправляє, і 1-2 недоліки в послідовності викладу матеріалу. Здобувач уміє наводити власні приклади на підтвердження своїх думок. Здобувач дотримується принципів академічної доброчесності.
середній рівень 24-29 балів	Якщо здобувач виявляє знання і розуміння основних положень дисципліни, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно. Здобувач переважно

	дотримується принципів академічної доброчесності.
початковий рівень 0-23 балів	Якщо здобувач виявляє незнання окремих частини вивченого матеріалу, вибірково не володіє методичним апаратом, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал. Здобувач неспроможний виконати стандартні завдання навіть після спрямувальних питань викладача. Під час підготовки до відповіді (або в процесі відповіді) наявні ознаки академічної недоброчесності.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчальної дисципліни (певного кредитного модуля) упродовж його вивчення.

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, який складає 60% від максимально можливої кількості балів визначеної відповідними нормативними документами К-ПНУ.

Неформальна освіта. Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Порядок визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)».

URL:

<https://drive.google.com/file/d/19GCSM3yK496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);
- підготовка конкурсної наукової роботи;
- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;
- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді;

В інформальній освіті: наявність наукової публікації; волонтерська діяльність.

Онлайн-курс «Історія України в історіях» :
<https://ilearn.org.ua/courses/preview/8>

Онлайн-платформами для вивчення історії та культури України в межах неформальної освіти Prometheus та EdEra.

Оцінювання навчальних досягнень з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до таблиці відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни	Підсумкова оцінка за шкалою ЄКТС	Підсумкова оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно) Excellent	відмінно
82-89	B (добре)	добре
75-81	C (добре) Good	
67-74	D (задовільно) Satisfactory	задовільно
60-66	E (достатньо) Enough	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незадовільно
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля) / Fail	

Здобувачі вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю у формі екзамену отримали незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки.

Ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяється до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускаються не більше двох разів з кожного освітнього компонента. Відповідь здобувача вищої освіти, який ліквідує академічну заборгованість на засіданні комісії, оцінюється за 100-бальною шкалою без урахування рейтингової оцінки поточної поточної успішності.

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету та з дозволу ректора університету.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення (комп'ютерний клас із доступом до інтернет), використання проектора й ноутбука / персонального комп'ютера для створення презентацій у форматі MS Power Point або інших. Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення онлайн-відеоконференцій.

12. Рекомендована література:

Основна:

1. Величко О.Б., Розовик О.Д. Історія України та української культури: Навчальний посібник. В 27 (у конспективному викладі). К.: МЕДПРИНТ, 2023. 192 с .
2. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. 5-е вид. Київ: Портал, 2022. 516 с.
3. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Видавництво: КДС, 2023. 496 с.
4. Плохій С. Російсько-українська війна. Повернення історії. Видавництво: КСД, 2023. 400 с.
5. Історія України з найдавніших часів до початку ХХІ ст.: навч. посібн. / О.А. Бакалець. К.: Каравела, 2022. 584 с.

Допоміжна:

1. Аркас М. Історія України-Русі. Видавництво: Наш Формат, 2020. 436 с.
2. Брехуненко В., Смерека Б. Історичні межі України та сучасні кордони українським коштом". ФОП Брехуненко Н.А., 2025. 244 с.
3. В'ятрович В. Україна. Історія з грифом «Секретно». Видавництво: КСД, 2025. 512 с.
4. В'ятрович В. Нотатки з кухні «переписування історії». Видавництво: Наш формат, 2021. 528 с.
5. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації ХІХ-ХХ ст. Видавництво Yakaboo Publishing., 2024. 656 с.
6. Грушевський М.С. Нарис історії українського народу. Видавництво: КСД, 2022. 576 с.
7. Гуржій О. Західна Європа та Гетьманщина в середині ХVІІ-ХVІІІ ст.: соціально-економічні аналогії, закономірності, специфіка. Видавництво: Інститут історії України. К., 2021. 128 с.
8. Історія України від діда Свирида. Книга перша. Видавець Сілаєва О.В., 2025. 272 с.
9. Кралюк П. Історія України «без брому». Розвиток державності на українських землях. Видавництво: Фоліо, 2025. 424 с.
10. Малкович І. Анна Ярославна: Київська князівна — королева Франції. Видавництво: А-ба-ба-га-ла-ма-га, К., 2023. 56 с.
11. Огієнко І. Дохристиянські вірування українського народу. Видавництво: Центр навчальної літератури, К., 2020. 320 с.
12. Семенюк С. Правда історія України-Русі. Видавництво: Література та мистецтво, 2022. 312 с.

13. Щоткіна К. Хроніки Томосу. Своя церква. Видавництво: Vivat. Харків, 2019. 301 с.

14. Яворницький Д. Історія запорізьких козаків. В 3-х книгах. Видавництво: Фоліо. К., 2023. Плохій С. Російсько-українська війна: повернення історії. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. 400 с.

15. Плохій С. «The Russo-Ukrainian War (standart)». Видавництво Penguin Books. 2023. 416 с.

16. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX – XX ст. К.: Yakaboo Publishing, 2019. 656 с.

17. Задорожнюк А.Б., Копилов С.А. Український собор: минуле і сучасність (історичний нарис). Кам'янець-Подільський: Рута, 2018. 64 с.

18. Колісник-Гуменюк Ю.І. Історія України та української культури: Інтерактивні методи навчання. Навчально-методичний посібник. Львів: Простір-М, 2023. 73 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

2. Сайт Інституту історії України НАН України. URL: <http://history.org.ua/uk>

3. Історія України в історіях. URL: <https://znohistory.ed-era.com>

4. ЛІКБЕЗ. Історичний фронт. URL: <https://likbez.org.ua/ua/>

5. Історична правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua/>

6. Онлайн-курс «Історія України в історіях» : <https://ilearn.org.ua/courses/preview/8>

7. Онлайн-платформами для вивчення історії та культури України в межах неформальної освіти Prometheus та EdEra.